

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

Кафедра управління у сфері цивільного захисту

Обрусна С.Ю.

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

**Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи
для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої
освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»**

Черкаси – 2023

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля (протокол №1 від «30» серпня 2023 р.)

Обрусна С.Ю.

Адміністративне судочинство. [Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2023. 17 с

ЗМІСТ

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО».....	4
2. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ.....	6
3. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	7
4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА14

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО»

Модуль 1. Поняття і загальні засади здійснення адміністративного судочинства

Тема 1. Загальні положення адміністративного судочинства

Історія адміністративного процесу. Завдання, предмет, метод та принципи адміністративного судочинства. Джерела адміністративного судочинства. Зв'язок адміністративного судочинства з іншими галузями права. Проблеми розвитку адміністративного судочинства в Україні. Структура адміністративного процесу. Структура системи адміністративних судів України.

Тема 2. Адміністративна юрисдикція

Поняття предмету адміністративної юрисдикції. Поняття публічно-правових спорів та їх види. Межі предмету адміністративної юрисдикції. Юрисдикція адміністративних судів, її розмежування з юрисдикцією загальних судів щодо розгляду цивільних справ, господарських судів, Конституційного Суду України.

Тема 3. Учасники адміністративного судочинства

Склад осіб, які беруть участь у справі. Сторони у судовому адміністративному процесі. Процесуальний статус третіх осіб. Процесуальний статус представників. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб. Інші учасники судового процесу.

Тема 4. Організація адміністративного судочинства

Склад суду. Форми процесуальних дій у судовому адміністративному процесі. Фіксування судового адміністративного процесу технічними засобами. Докази та доказування. Адміністративні процесуальні строки. Функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Судові витрати.

Модуль 2. Позовне провадження. Перегляд судових рішень. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження

Тема 5. Позовне провадження

Структура провадження в адміністративному суді першої інстанції. Звернення до адміністративного суду та відкриття провадження в

адміністративній справі. Підготовче провадження. Врегулювання спору за участі судді. Відмова позивача від позову. Примирення сторін. Розгляд справи по суті. Зупинення і закриття провадження у справі. Залишення позову без розгляду. Розгляд справ за правилами спрощеного позовного провадження.

Тема 6. Особливості позовного провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Розгляд окремих категорій складних справ. Розгляд окремих категорій термінових адміністративних справ. Розгляд типових та зразкових справ.

Тема 7. Апеляційне провадження

Апеляційна скарга. Відкриття апеляційного провадження. Апеляційний розгляд.

Тема 8. Касаційне провадження

Касаційна скарга. Відкриття касаційного провадження. Касаційний розгляд.

Тема 9. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах. Відновлення втраченого судового провадження.

Заява про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Особливості перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Заходи процесуального примусу в адміністративному судочинстві: види та порядок застосування. Особливості виконання судових рішень в адміністративних справах та процесуальні питання, які виникають під час виконання. Порядок відновлення втраченого судового провадження.

1. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Адміністративне судочинство».

Робота має бути надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, лїве 3,5 см, праве 1,5 см) та вкладена в папку для файлів та обов'язково надіслана у гугл-клас. Обкладинка оформлюється стандартно, також необхідно вказати назву предмету що вивчається, номер залікової книжки.

Контрольна робота складається із двох завдань:

1. Теоретичне завдання.
2. Практичне завдання.

Завдання обирається за останньої цифрою залікової книжки.

2. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Розкрити теоретичне питання. Тема обирається за останньою цифрою залікової книжки:

1. Особливості судового розгляду публічно-правових спорів, що здійснюються у спрощеному провадженні.
2. Особливості провадження з розгляду позовних заяв про визнання протиправними постанов у справах про адміністративні правопорушення.
3. Особливості оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, винесених працівниками Національної поліції.
4. Особливості судового розгляду публічно-правових земельних спорів.
5. Особливості судового розгляду спорів, пов'язаних із використанням та розпорядженням публічним майном.
6. Особливості провадження щодо розгляду та вирішення адміністративних справ щодо реалізації права на мирні зібрання.
7. Проблеми визначення юрисдикції в адміністративному судочинстві.
8. Касаційне провадження в адміністративному судочинстві.
9. Апеляційне провадження в адміністративному судочинстві.
10. Європейські стандарти справедливого і незалежного суду та їх застосування в адміністративному судочинстві України.
11. Світові моделі адміністративної юстиції.
12. Моніторинг адміністративного судочинства в Україні: мета проведення, визначені проблеми та шляхи їх вирішення.
13. Альтернативне вирішення адміністративно-правових спорів.
14. Проблеми доказування в адміністративному судочинстві.
15. Актуальні проблеми адміністративного судочинства: загальна характеристика.
16. Проблеми забезпечення доступності правосуддя в адміністративному судочинстві.

17. Сучасні проблеми застосування принципів адміністративного судочинства.
18. Теоретичні проблеми адміністративного судочинства.
19. Адміністративне судочинство в умовах війни: процесуальні та організаційні проблеми.
20. Проблеми розмежування юрисдикції в адміністративному судочинстві.

Виконати практичне завдання. Завдання обирається за останньою цифрою залікової книжки:

Варіант 1.

1. Назвіть основні періоди становлення та розвитку національного адміністративного судочинства.
2. Дайте визначення дефініції «адміністративний процес».
3. Підтвердіть або спростуйте твердження: основним завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень: а) так б) ні.
4. Проаналізуйте відмінність завдань адміністративного судочинства від завдань інших видів судочинства.
5. Назвіть характерні риси адміністративного судочинства як галузі законодавства.
6. Охарактеризуйте імперативно-диспозитивний метод та метод автономії і рівності.
7. У чому різниця між принципом верховенства права і принципом законності? Які особливості їх застосування в адміністративному судочинстві?

Варіант 2.

1. Назвіть категорії справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.

2. На які справи не поширюється юрисдикція адміністративних судів?
3. Які справи підсудні місцевим загальним судам як адміністративним судам?
4. Які справи підсудні апеляційним адміністративним судам як судам першої інстанції?
5. Які справи підсудні Верховному Суду як суду першої інстанції?
6. Продовжіть речення: «Позови до фізичної особи пред'являються в суд...»
7. Продовжіть речення: «Позови до юридичних осіб пред'являються в суд...»

Варіант 3.

1. Назвіть процесуальні права осіб, які беруть участь у справі.
2. Використовуючи відповідні положення Сімейного кодексу України та Цивільного процесуального кодексу України, випишіть хто може бути законним представником:
 - малолітньої особи;
 - неповнолітньої особи;
 - недієздатної фізичної особи;
 - особи, цивільна дієздатність якої обмежена.
3. Використовуючи положення КАС України, заповніть таблицю:

Адміністративна процесуальна правосуб'єктність	
Адміністративну процесуальну правосуб'єктність мають:	Адміністративну процесуальну дієздатність мають:

4. Визначте особливості представництва у справах, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму.

5. Вкажіть особливості адміністративної процесуальної правосуб'єктності органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб у суді.
6. Доповніть словосполучення: суб'єкт владних повноважень – це...; представниками юридичних осіб у судовому адміністративному процесі виступають...;
7. Назвіть функції секретаря судового засідання.

Варіант 4.

1. Які підстави та порядок відводу (самовідводу) судді?
2. Які підстави та порядок відводу (самовідводу) інших учасників судового адміністративного процесу?
3. З яких частин складається рішення адміністративного суду?
4. Що Ви розумієте під «ухвалою» адміністративного суду?
5. Які вимоги до апеляційної скарги?
6. Які вимоги до касаційної скарги?
7. У яких формах здійснюються судові виклики і повідомлення?

Варіант 5.

1. Зазначте особливості складання та подання адміністративного позову.
2. Яка різниця у правових наслідках залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відмови у відкритті провадження в адміністративній справі?
3. Охарактеризуйте медіацію.
4. Які наслідки неприбуття у судові засідання осіб, які беруть участь у справі?
5. Яка різниця між перервою у судовому засіданні, відкладенням розгляду справи, зупиненням і закриттям провадження у справі?
6. Які різновиди судових рішень в адміністративних справах Ви знаєте? У яких випадках суд їх ухвалює?
7. Проаналізуйте правомірність рішень (дій) суду:

А) Суд залишив заяви без руху через те, що в одній не було вказано суб'єктивне право, свободу чи інтерес, які були порушені відповідачем, а у іншій була відсутня вказівка на норму закону, на якій засновано позовну вимогу.

Б) У разі примирення між сторонами на стадіях підготовчого провадження чи розгляду справи, деякі суди постановляють ухвали про затвердження мирової угоди.

В) Суб'єкт владних повноважень був належним чином повідомлений про дату, час і місце судового розгляду, але не з'явився на нього без поважних причин. Це було розцінено судом як достатня підстава для відкладення розгляду справи.

Г) Суд оголосив перерву у судовому засіданні. Причина – неприбуття сторін у судові засідання.

Варіант 6.

1. У яких випадках Кодексом адміністративного судочинства України передбачається скорочене провадження?

2. Які критерії для перевірки рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень Ви знаєте? Дайте їм загальну характеристику.

3. Які категорії справ за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень до особи Ви знаєте?

4. Яку діяльність можна віднести до поняття публічної служби? Чим відносини публічної служби відрізняються від трудових відносин, а що є спільного між ними?

5. Які особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень?

6. Кому належить право звернутися з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності?

7. Чи сплачується судовий збір при поданні до адміністративного суду позовної заяви про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності?

Варіант 7.

1. Чи переглядає Верховний Суд в апеляційному порядку судові рішення?
2. Чи переглядає Велика Палата Верховного Суду в апеляційному порядку судові рішення?
3. Хто має право на апеляційне оскарження?
4. Продовжіть речення: «Апеляційна скарга на рішення суду подається протягом...»
5. У якій формі подається апеляційна скарга?
6. Коли передається апеляційна скарга судді-доповідачу?
7. У яких випадках апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом?

Варіант 8.

1. Хто має право на касаційне оскарження?
2. Який строк на касаційне оскарження?
3. Коли суд відмовляє у відкритті касаційного провадження?
4. Що додається до заяви про приєднання до касаційної скарги?
5. Які вимоги не приймаються і не розглядаються у суді касаційної інстанції?
6. Протягом якого часу має бути проведений попередній розгляд справи?
7. Які підстави для передачі справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати Верховного Суду?

Варіант 9.

1. Які підстави для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами?
2. Хто має право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?

3. Який зміст заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами?
4. Продовжіть речення: «Заява про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами розглядається у судовому засіданні протягом...»
5. Продовжіть речення: «За результатами перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами Верховний Суд може...»
6. Які рішення суду виконуються негайно?
7. Який порядок виконання судових рішень в адміністративних справах?

Варіант 10.

1. На підставі чого здійснюється виконання судового рішення?
2. Який порядок примирення сторін у процесі виконання?
3. Продовжіть речення: «У разі вибуття однієї із сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця або за заявою заінтересованої особи суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, замінює сторону виконавчого провадження...»
4. Чи сплачується судовий збір за подання заяви про поворот виконання?
5. Як здійснюється судовий контроль за виконання судових рішень в адміністративних справах?
6. Яка форма та зміст заяви про відновлення втраченого судового провадження?
7. У яких випадках суд відмовляє у відкритті провадження за заявою про відновлення втраченого судового провадження?

3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Кодекс адміністративного судочинства України : станом на 25 січ. 2018 р. : відповідає офіц. тексту. – Х. : Право, 2018. – 246 с.
2. Адміністративне право : підручник / НУ "ЮАУ ім. Ярослава Мудрого" ; за заг. ред.: Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х. : Право, 2013. – 656 с.
3. Адміністративне процесуальне право України : навч.-метод. посіб. / І. О. Картузова [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – К. : Фенікс, 2016. – 400 с.
4. Адміністративне судочинство : навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 312 с.
5. Адміністративне судочинство України: теорія та практика : монографія / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. О. М. Нечитайла. – К. : Компанія "ВАІТЕ", 2015. – 288 с.
6. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика : монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2014. – 188 с.
7. Богуцький В. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / В. В. Богуцький, В. В. Богуцька, В. В. Мартиновський. – 5-те вид., перероб. і допов. – Х. : Юрайт, 2013. – 224 с.
8. Захист в адміністративному процесі : практич. посіб. / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. літ., 2013. – 352 с.
9. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія / Я. С. Калмикова ; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування ; за заг. ред. О. Б. Червякової. – Х. : Фактор, 2014. – 280 с.

10. Ківалов С. В. Курс адміністративного процесуального права України : підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – О. : Фенікс, 2014. – 342 с.
11. Коломоєць Т. О. Внутрішнє переконання судді в адміністративному процесі: теоретико-правовий та праксеологічний аспект формування : монографія / Т. О. Коломоєць, В. О. Немченко. – Херсон : Гельветика, 2013. – 180 с.
12. Колпаков В. К. Теорія і практика адміністративного судочинства : монографія / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Чернівці : Місто, 2011. – 384 с.
13. Колпаков В. К. Юрисдикція адміністративних судів : монографія : у 2 кн. / В. К. Колпаков, В. В. Гордєєв. – Х. : Харків юрид., 2011. – 252 с.
14. Константий О. В. Проблеми захисту в адміністративному судочинстві суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів : монографія / О. В. Константий ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – К. : Істина, 2015. – 544 с.
15. Костицький М. В. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі : монографія / М. В. Костицький, М. І. Луцький ; Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. – Івано-Франківськ : Видавнича справа, 2017. – 308 с.
16. Ліпкан В. А. Сутність та порядок вирішення службових спорів : монографія / В. А. Ліпкан, О. Г. Мовчун ; Глобальна орг. союзн. лідерства, Акад. безпеки відкритого суспільства, Акад. наук вищ. освіти України, Стратком. – К. : Вид. Ліпкан О.С., 2017. – 312 с. – (Ordo ordinans).
17. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / Вищ. адмін. суд України ; за заг. ред. І. Х. Темкіжева. – 2-ге вид., пероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 720 с.
18. Оскарження судових рішень і ухвал в системі адміністративного судочинства України: зразки документів, судова практика, актуальне законодавство : станом на 23 верес. 2016 р. / упоряд. Н. О. Армаш [та ін.]. – К. : Центр учб. літ., 2016. – 272 с.

19. Постанови пленумів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів України в кримінальних та адміністративних провадженнях : офіц. текст / упоряд.: С. А. Кузьмін, М. С. Кучеренко. – К. : Вид. Паливода А. В., 2015. – 828 с.
20. Постанови пленуму, роз'яснення та рекомендації Вищого адміністративного суду України / упоряд. Ю. І. Руснак. – К. : Центр учб. літ., 2013. – 438 с.
21. Правові позиції в адміністративному судочинстві України / Вищ. адмін. суд України ; упоряд.: М. І. Смокович, В. П. Базов ; за заг. ред. О. М. Нечитайло. – Офіц. вид. – К. : Ін Юре, 2015. – 848 с. – (Судова практика).
22. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія / В. Б. Русанова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. – Х. : Право, 2016. – 148 с.
23. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія / М. І. Смокович. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 304 с.
24. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / Запоріж. нац. ун-т ; ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 544 с.
25. Ткачук О. М. Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України : (із змін., внесеними Законом України "Про внесення змін до Господ. процес. кодексу України, Цивіл. процес. кодексу України, Кодексу адмін. судочинства України та ін. законодав. актів" від 03.10.2017 р.) / О. М. Ткачук. – Х. : Право, 2017. – 68 с.
26. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві : наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей ; ОБСЄ. Координатор проектів в Україні, Верхов. Суд України, Нац. шк. суддів України, Вищ. адмін. суд України. – К., 2015. – 128 с.

Інформаційні ресурси

електронний фаховий журнал

1. www.journal.npu.org.ua/about/ – Нотаріат України

корисні веб-сайти:

1. www.president.gov.ua – офіційна сторінка Президента України

2. www.rada.gov.ua – Сервер Верховної Ради України

3. www.state-gov.ua – Кабінет Міністрів України

4. www.kmu.gov.ua – урядовий портал Кабінету Міністрів України.

5. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України

6. www.bank.gov.ua – Національний банк України

7. www.ukrstat.ua – Державний комітет статистики України.

8. www.reyestr.court.gov.ua - Єдиний державний реєстр судових рішень.

9. www.ccu.gov.ua/uk/index - Конституційний Суд України

10. www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України.

11. www.arbitr.gov.ua – Верховний Господарський Суд України.

12. www.vasu.gov.ua – Верховний Апеляційний Суд України.

наукові та електронні бібліотеки в Україні:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.

2. www.nplu.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека України

3. www.lsl.lviv.ua – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника

4. www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. О.М. Горького.

5. www.korolenko.kharkov.com – Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка

6. www-library.univer.kharkov.ua – Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

7. <http://univd.edu.ua/ibportal/> - Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх спра